

Abstrakt

Práce se zaměřuje na praxi přesídlovací politiky v šedesátých letech v Československu, která byla zaměřená na obyvatele označované jako „cikáni“. Tato politika, označovaná též jako „rozptylová“, byla v historické a romistické literatuře často popisována jako jeden ze symbolů násilí komunistického režimu na Romech, které mělo vést k rozvratu jejich kulturní identity a narušení zavedených socio-ekonomických struktur. Praxe této politiky byla paradoxně popsána velmi okrajově. Cílem této práce je zaplnit tuto mezeru, vyvázat sledování této politiky ze silně hodnotícího interpretačního rámce, a současně přenést důraz z perspektivy státu a jeho úřadů na aktérství Romů samotných.

V úvodu své práce přesídlovací politiku základně charakterizují a kontextualizují, když současně shrnují dosud existující literaturu, která se k ní vztahuje. V první kapitole předkládám teoreticko-metodologická východiska celé práce. Přiznávám se zde k mikrohistorickému přístupu a obecně k inspiraci v antropologické disciplíně. Tyto přístupy přitom konkrétně diskutuji ve vztahu k možnostem studia „romských historií“. Ve druhé kapitole analyzuji dobové diskursy cikánství a na konkrétní případové studii ukazuji, jak byly tyto vyjednávány v lokálně ukotvených socio-ekonomických vztazích. Zde představená případová studie současně předesílá, že praxe přesídlovací politiky navazovala na historicky podmíněné a lokálně specifické procesy. Ve třetí kapitole se zaměřuji na tu část přesídlovací politiky, která cílila na „likvidaci cikánských osad“. Rozpracovávám zde různé způsoby, jakým se k takto označovaným prostorům vztahovali jednotliví aktéři, především tedy Romové jako jejich obyvatelé. Ukazuji, že centrální politika se v tomto ohledu mohla do velké míry potkávat s aspiracemi Romů na prostorovou mobilitu, jakkoliv ale tito nutně plně nesdíleli oficiální náhled na osady jako na místa „deviantního způsobu života“. Ve čtvrté kapitole se věnuji samotnému přesídlování Romů ze Slovenska do Česka. Ani tento pohyb přitom nebylo možné oddělit od migrace Romů jako aktérské ekonomické strategie. Státní politikou prosazovaná logika „rozptylu“ se nakonec potkávala s aspiracemi jednotlivých rodin na prostorovou a socio-ekonomickou autonomii. Z jejich pohledu ale zdánlivé přitakání dominantní logice nevedlo nutně k asimilaci ve smyslu zbavení se vlastní kulturní identity a zpřetrhání zavedených vazeb.

Při ohledávání forem aktérství Romů konstatuji stav určitého napětí a ambivalence, ve kterém vztah Romů k asimilačním politikám vůči „cikánům“ nahlížím jako na „experimentální souhlas“ (High 2008). Současně ale na straně Romů rozeznávám značnou heterogenitu

lokálně a historicky podmíněných pozicionalit, což mě nakonec vede jednak k rozrušení jednoznačné opozice mezi státem a Romy jako jeho marginalizovanou skupinou obyvatel, ale i k narušení představy o Romech jako *a priori* vně stojící skupině obyvatel.

Klíčová slova

Romové, přináležení, mobilita, cikánství, přesídlovací politiky, asimilační politiky, komunistický režim, Československo